

23 KASIM 2015
ANKARA

TÜRKİYE'DE YAŞAYAN TRANSLARA YÖNELİK HAK İHLALLERİ BİLGİ NOTU - 1¹

Bu bilgi notu, 20 Kasım Nefret Suçu Mağduru Transları Anma Günü ve 25 Kasım Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Günü vesilesi ile hazırlanmış ve Türkiye'deki ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına gönderilmiştir.

KISACA KIRMIZI ŞEMSIYE...

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, Türkiye'deki kadın, erkek ve trans seks işçilerinin maruz kaldıkları toplumsal dışlanma, damgalanma, ayrımcılık ve şiddet ile cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularında karşılaştıkları sorunlar ile ilgili seks işçilerini bilgilendirmeyi, harekete geçirmeyi, örgütlemeyi ve seks işçilerinin ihtiyaç ve taleplerine uygun şekilde kamuoyu ve yetkililer nezdinde savunuculuk çalışmaları yapmayı hedefleyen bir sivil toplum kuruluşudur.

Kırmızı Şemsiye Derneği, seks işçilerinin maruz kaldıkları her türlü hak ihlalinin son bulması, seks işçiliğinin bir emek biçimi olarak kabul edilmesi ve seks işçilerinin de diğer vatandaşlar gibi adil bir düzen içerisinde eşitçe yaşayabilmesini **vizyon** edinmiştir.

Kırmızı Şemsiye Derneği'nin **misyonu**; seks işçilerinin sorunları ve bu sorunlara karşı çözüm önerilerini toplumun ve ilgili yetkililerin gündemine taşımak, görünür kılmak; seks işçilerinin çıkarlarına uygun mevzuat ve politikaların geliştirilmesi için savunuculuk faaliyetleri yürütmek; seks

¹ İlgili bilgi notu, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği tarafından uygulanan ve İsveç İstanbul Başkonsolosluğu ve Açık Toplum Vakfı tarafından finansal olarak desteklenen "Türkiye'de Translara Yönelik Hak İhlallerinin Savunuculuk Perspektifiyle İzlenmesi" adlı projesi kapsamında hazırlanmıştır.

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

işçilerinin maruz kaldıkları hak ihlallerine karşı kapasitelerini güçlendirmek ve çeşitli destek mekanizmalarına erişmelerini sağlamaktır.

Dernek, vizyonu ve misyonu doğrultusunda, çeşitli kuruluşlar ile işbirliği içerisinde projeler üretmekte ve uygulamaktadır. Derneğin, şu anda devam eden çeşitli halihazırda yürüttüğü çeşitli projeler bulunmaktadır. Bu projelerden ilki, ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından desteklenen ‘Kimliğimize Ceza Yazmaya Son Verin’ adlı projedir. Bu proje kapsamında, trans kadınlara yönelik kolluk kuvvetleri tarafından keyfi şekilde kesilen idari para cezaları kamuoyu ile yetkililerin gündemine taşınmaktadır. Ek olarak, konuyla ilgili yetkililer ile görüşmeler gerçekleştirilmekte ve karar vericilerin trans kadınların maruz kaldıkları hak ihlalleri ile ilgili bilgilendirilmeleri hedeflenmektedir. Son olarak, proje kapsamında hak ihlali mağduru olan trans kadınlara dernek avukatları tarafından hukuki danışmanlık hizmeti sunulmaktadır.

Dernek tarafından yürütülen ikinci çalışma, ABD merkezli Acil Eylem Fonu (UAF) tarafından desteklenen ve trans kadın seks işçilerinin yerel koşullarının iyileştirilmesi, maruz kaldıkları şiddet eylemlerine karşı kapasitelerinin güçlendirilmesi ve bir araya gelerek örgütlenmelerini hedefleyen projedir.

Derneğin çalışmalarının önemli bir kısmını oluşturan bir diğer proje ise, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Temsilciliği (UNFPA) ile ortaklaşa yürütülen transların ve seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile genel sağlık haklarına erişimleri konusunda farkındalıklarını artırmayı amaçlayan, bu doğrultuda düzenlenen eğitimleri de içeren çalışmadır. Bu çalışma kapsamında, Türkiye’nin 7 ilindeki seks işçilerine ulaşılmakta ve kendilerine temel cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, sağlık hizmetlerine erişim ve genel sağlık bilgisi verilmektedir. Ek olarak, ziyaret edilen illerdeki karar vericiler ile görüşülmekte ve alanda seks işçilerinin ihtiyacını duydukları bilgiler kendilerine aktarılmaktadır.

Kırmızı Şemsiye, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından desteklenen “Sesini Yükselt: Trans Seks İşçilerini Şiddete Karşı Korumak” adlı projesi kapsamında, bir buçuk yıl boyunca, Türkiye’de seks işçiliği yaparak hayatlarını idame ettiren trans seks işçilerine yönelik adalete erişim ve şiddete karşı korunma mekanizmaları konusunda eğitim vermeyi hedeflemektedir. Ek olarak, hukuki destek olanaklarının geliştirilmesi amacıyla avukatlara trans seks işçilerine yönelik hukuki desteğin sağlanması konusunda da eğitim vermeyi hedeflemektedir. Her iki hedef gruba yönelik eğitimler Ankara, Diyarbakır ve Mersin’de gerçekleştirilecek ve her hedef gruptan toplamda 100’er kişiye ulaşılacaktır.

Derneğin yürüttüğü tüm diğer savunuculuk çalışmasına ek olarak, İsveç İstanbul Başkonsolosluğu ve Açık Toplum Vakfı tarafından desteklenen “Türkiye’de Translara Yönelik Hak İhlallerinin Savunuculuk Perspektifiyle İzlenmesi” başlıklı projemiz kapsamında translara yönelik hak ihlallerinin sistematik şekilde izlenmesi ve belgelenmesi, ortaya çıkan verilerle genel durumun iyileştirilmesine yönelik savunuculuk çalışmaları yapılması hedeflenmektedir.

TRANSLARA YÖNELİK HAK İHLALLERİ: ARKA PLAN

Kırmızı Şemsiye, gerçekleştirdiği tüm çalışmalarında trans bireylerin insan haklarından kısıtlama olmadan yararlanabilmesini sağlamayı amaç edinmiştir. Zira, genel anlamda, translar, “genel ahlak”, “milli ve manevi değerler”, “dini değerler”, “Türk aile yapısı” ve benzeri birçok söylem üzerinden ötekileştirilmektedir. Görünmezliğe itilen transların söylemleri değersizleştirilmekte ve pek çok alanda damgalanma, ayrımcılık ve şiddete maruz kalmaktadırlar. Transların Türkiye’nin de imzacısı olduğu ve onayladığı tüm uluslararası sözleşmeler ve çeşitli devletlerarası kurumların ürettiği tavsiye

**AÇIK
TOPLUM
VAKFI**

metinlerinde dile getirilen ve tüm Türkiye vatandaşlarının faydalanması beklenen haklardan eşit şekilde faydalanabilmesi gerekmektedir. Ancak, Türkiye’de trans olmak yasadışı olmasa da, çeşitli ahlak kodları sebebiyle toplum ve devlet birimleri tarafından translar sıklıkla kötü muameleye maruz kalmakta ve hakları ihlal edilmektedir.

Maruz kalınan toplumsal dışlanma, ötekileştirme ve damgalanma süreçleri transları seks işçiliği yapmaya itmektedir. Seks işçiliği alanının kayıtsız olması, bu kayıtsız alanda sürekli şiddet ve ayrımcılık görülmesi ve de adalete erişim mekanizmalarının çoğunlukla seks işçilerinin erişimine açık olmaması seks işçiliği yapan transların mağduriyetini arttırmaktadır. Transların ihlal edilen insan hakları, Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 9. ve 10. maddelerince güvence altına alınan kişi güvenliği ve kişilik onuruna saygı haklarıdır. Buna ek olarak, kanun koyucular tarafından gerçekleştirilen fiziksel, cinsel ve psikolojik istismar eylemleri ise zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da ceza eylemlerini oluşturmaktadır. Bu eylemler, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ve Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme ile Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Sözleşmenin 7. maddesince yasaklanmıştır.

Translar, kolluk kuvvetleri tarafından ev baskınları, idari para cezaları, ev mühürlemeleri, fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet olayları ile sıklıkla karşılaşmaktadır. Polisin kötü muamelesi ile karşılaşmamak için yaşadıkları yerleri sürekli değiştirmek, evlerinden ayrılmak zorunda kalan trans kadınlar, yoksulluğa ve güvencesizliğe itilmektedir.

TRANSLARA YÖNELİK HAK İHLALLERİNİN İZLENMESİ: VERİLER

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, yukarıda değinilen çeşitli hak ihlallerini sistematik şekilde izlemektedir. Kırmızı Şemsiye, 2014 yılında Transgender Europe ile “ProTrans: Doğu Avrupa’da Transların Şiddete Karşı Korunması” başlıklı proje kapsamında çevrimiçi bir veritabanı üzerinden translara karşı hak ihlallerini izlemeye başlamıştır. 2015 yılı itibariyle ise, İsveç İstanbul Başkonsolosluğu ve Açık Toplum Vakfı tarafından desteklenen yeni bir izleme çalışması yürütmeye başlanmıştır. Bu çalışma kapsamında Türkiye’de yayımlanan 3091 ulusal, yerel gazete ve dergiler ile kendilerine bağlı internet sitelerinde yayımlanan haberlerin trans ve seks işçiliği odaklı izlenmesi ve gazetecilik ilkeleri doğrultusunda olumlu ya da olumsuz tüm haberlerin gözlemlenmesi amaçlanmaktadır. Haberlerin gün be gün izlenmesi ile veri girişi yapılmaktadır, veritabanına girilen veriler üzerinden ise bu bilgi notu hazırlanmıştır. Bu bilgi notu, bu proje kapsamında hazırladığımız verilerden oluşmaktadır.

Veri girişi, hak ihlali olması muhtemel olan vakaları, mağdurun, failin ve olayın bilgisini sunabilecek belirli kategorilere göre işlenerek yapılmıştır. Bu kategoriler: mağdura dair; cinsiyet kimliği, yaş aralığı, LGBTIQ topluluğu ile ilişkisi, gizli yaşayıp yaşamadığı; vakaya dair; Türkçe ve İngilizce kısa bir açıklama, olayın gerçekleştiği tarih, olayın gerçekleştiği saat, olayın gerçekleştiği yer, olayın gerçekleştiği mekan ve olay türü; olaydaki önyargılara dair; göstergeleri ve bunların açıklamalarını ve bilginin kaynağı; faillere dair fail sayısı, kimliği, tanımına dair bilgileri içermektedir. Ayrıca, vakanın yarattığı etkinin bilgisi, vaka sonrası tıbbi yardım gerekip gerekmediği, yardım alınmışsa sağlık görevlilerinin tutumlarının nasıl olduğu alınmamışsa bunun sebebini, alınmış/alınmamış diğer yardımları, polise başvurulup vurulmadığı ve başvurulduysa polisin tutumunun nasıl olduğu, yerel makamların tepkisinin nasıl olduğu, dava sürecinin başlayıp başlamadığı ve sonucu ile bu vakanın bir hak ihlali olup olmadığına dair bilgileri içermektedir².

² Bu kategorilere ait alt kategorizasyon ise şu şekilde gerçekleştirilmiştir:

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

Bu çalışmada, Kasım 2015 tarihine kadar en belirgin 98 olayın veri girişi bu kategoriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu 98 vakanın, üçü Ocak, Nisan ve Eylül 2015 tarihinde cinayetle sonuçlanmış olaydır.

Diğerleri; 32 ciddi bedensel hasar vakası, 4 cinsel saldırı ve ciddi bedensel hasar vakası, 2 tehdit ve psikolojik şiddet/ciddi bedensel hasar vakası, 1 ayrımcı muamele/tehdit ve psikolojik şiddet/ciddi bedensel hasar vakası, 2 ciddi bedensel hasar/mülkiyete saldırı vakası, 3 cinsel saldırı vakası, 11 saldırı vakası, 5 tehdit/psikolojik şiddet/saldırı vakası, 1 taciz/tehdit/psikolojik şiddet/saldırı vakası, 1 ayrımcılık/psikolojik şiddet/saldırı vakası, 2 nefret söylemi/tehdit/psikolojik şiddet/saldırı vakası, 1 saldırı/ayrımcılık vakası, 4 saldırı/aşırı fiziksel şiddet vakası, 4 mülkiyete saldırı/aşırı fiziksel şiddet vakası, 4 tehdit/nefret söylemi vakası, 1 kamuya açık nefret söylemi vakası, 3 sosyal medya ve internet yoluyla nefret söylemi vakası, 1 taciz edici davranış vakası, 8 ayrımcı muamele vakası, 1 aşırı fiziksel şiddet, 1 kundaklama ve 1 de diğer altındaki kategoride kaydedilen HIV statüsünün ifşa edilmesi vakasıdır.

Vakaların özet tablosu aşağıda yer almaktadır:

Tablo 1.: Vakaların dağılımı

VAKA TÜRÜ	VAKA SAYISI
Cinayet	3
Ciddi bedensel hasar	4
Cinsel saldırı ve ciddi bedensel hasar	32
Tehdit ve psikolojik şiddet	2
Ayrımcı muamele	1
Ciddi bedensel hasar/mülkiyete saldırı	2
Cinsel saldırı	3

1. Cinsiyet Kimliği: a) Erkekten kadına: Transeksüel, Transgender, Cross dresser, Drag queen, Diğer b) Kadından erkeğe: Transeksüel, Transgender, Cross dresser, Drag king, Diğer c) Diğer: Erkek, Kadın, İnterseks, Transgender, Üçüncü cinsiyet, Cinsiyetsiz, Çok cinsiyetli, Gender Queer, Yerli/yerel kimlik, Diğer, Bilinmiyor; 2. Yaş Aralığı: 10 yaş altı, 10-14, 15-18, 19-25, 26-30, 31-40, 41-50, 51-60, 61-70, 71-80, 80 yaş üzeri, Bilinmiyor; 3. LGBTIQ Topluluk ile İlişki: Çok yakından ilişkili, Bazı etkinliklere katılıyor, Onur Yürüyüşüne katılıyor, Bir LGBTIQ kuruluş için çalışıyor, Herhangi bir ilişkisi yok, Bilinmiyor; 4. Gizlilik: Evet, Hayır; 5. Kısa Açıklama (Türkçe ve İngilizce); 6. Olayın gerçekleştiği tarih; 7. Olayın gerçekleştiği saat: Sabah (05:00-12:00), Öğle (12:00-17:00), Akşam (17:00-21:00), Gece (21:00-05:00), Bilinmiyor; 8. Olayın gerçekleştiği yer; 9. Olayın gerçekleştiği mekan; 1. Olayın gerçekleştiği lokasyon: İnternet, Basılı gazeteler, Ev, Ev civarı, Okul, İş, LGBTIQ mekanların civarı, LGBTIQ kuruluş binası, Seks işçiliği yapılan mekanlar, Polise ve makamlara bağlı yerler (Karakol, Hastane, Askeri Kamp, Hapishane, Mahkeme), Kamu Binası, Kamusal alan, Sokak, Toplu taşıma araçları, Restoran/caf e/bar, Diğer, Bilinmiyor; 10. Olayın Türü: Cinayet, Aşırı fiziksel şiddet (ciddi bedensel hasar, cinsel saldırı), Saldırı, Mala zarar verme (Mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlık, Kundaklama), Tehditler ve Psikolojik şiddet, Nefret söylemi (Kamuya açık nefret söylemi, sosyal medya ve internet yoluyla nefret söylemi, taciz edici davranış, Taciz edici edebiyat ve müzik), Ayrımcı muamele, Diğer; 11. Önyargı göstergesinin açıklanması: Mağdur, Tanık, Medya, Polis, Sivil toplum kuruluşu, LGBTIQ topluluk, Diğer, Bilinmiyor; 12. Faillerin sayısı; 13. Faillerin kimliği: Doktor, Kamu görevlileri, Ordu personeli, Polis, Eş, Ebeveyn, Erkek ya da kız kardeş, Çocuk, Diğer aile/akrabalık ilişkisi, Partner, Arkadaş, Komşu, Aynı toplulukta yaşayan, İş ortağı, İşveren, İşçi, müşteri, Seks işçisinin müşterisi, Öğretmen, Öğrenci, Okul arkadaşı, Gerçek kişi, Organize suç grupları, Çete, Hiçbir ilişkisi yok, Diğer, Bilinmiyor; 14. Faillerin tanımlanması; 15. Etki; 16. Tıbbi yardım gerekli mi?: Evet/Hayır; 17. Evet ise sağlık ekibinin tutumu: Tıbbi yardım verildi (Destekleyici, Kurallara uygun, Güvenilmez, Cinsiyet kimliğine duyarısız, Düşmanca/alaycı/aşağılayıcı, Suçlayıcı, Şiddetli/sert, Diğer); Tıbbi yardım verilmedi (Güvenilmez, Düşmanca/alaycı/aşağılayıcı, Suçlayıcı, Şiddetli/sert, Diğer); Bilinmiyor; 18. Diğer yardımlar: Psikolog, Mağdur destek grupları, Arkadaşlar, Aile Bireyleri, Diğer, Bilinmiyor; 19. Polise bildirimde bulunma: Evet/Hayır; Hayır ise nedeni: Polise güvensizlik, Polisle ilgili kötü deneyimler, Şiddete uğrama ve aşağılanma korkusu, Suçlayıcı yasalar nedeniyle suçlu duruma düşmekten korkma, Diğer, Bilinmiyor; Evet ise polisin tutumu: (Destekleyici, Kurallara uygun, Güvenilmez, Cinsiyet kimliğine duyarısız, Düşmanca/alaycı/aşağılayıcı, Suçlayıcı, Şiddetli/sert, Diğer); Polise bildirimde bulunulmadı; 20. Yerel makamların tepkisi; 21. Diğer kurumlara bildirimde bulunuldu mu?: Evet/ Hayır; Bildirimde bulunulan diğer kurumlar: Uluslararası (BM, AGİT, İnsan Hakları Kuruluşları, LGBTIQ ya da trans sivil toplum kuruluşları, Diğer); Ulusal (Eşitlik kurumları, İnsan Hakları Kuruluşları, LGBTIQ ya da trans sivil toplum kuruluşları, Diğer); 22. Dava süreci başlatıldı mı? Evet/Hayır; Dava süreci ve kararın açıklanması; 23. Hak ihlali durumu: Tescil edildi (hak ihlali olarak tescil edildi/edilmedi), Muhtemelen hak ihlali/ hak ihlali değil, Hak ihlali olması muhtemel

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

Saldırı	11
Tehdit/psikolojik şiddet/saldırı	5
Taciz/tehdit/psikolojik şiddet/saldırı	1
Ayrımcılık/psikolojik şiddet/saldırı	1
Nefret söylemi/tehdit/psikolojik şiddet/saldırı	2
Saldırı/ayrımcılık	1
Saldırı/aşırı fiziksel şiddet	4
Mülkiyete saldırı/aşırı fiziksel şiddet	4
Tehdit/nefret söylemi	4
Kamuya açık nefret söylemi vakası	1
Sosyal medya ve internet yoluyla nefret söylemi	3
Taciz edici davranış	1
Ayrımcı muamele	8
Aşırı fiziksel şiddet	1
Kundaklama	1
Diğer (HIV statüsünün ifşa edilmesi)	1
TOPLAM	98

Bu vakaların illere göre dağılım tablosu aşağıda yer almaktadır:

Tablo 2.: Vakaların illere göre dağılımı

İLLER	VAKA SAYISI
Ankara	23
İstanbul	40
Kocaeli	1
İzmir	2
Afyon	3
Bursa	3
Antalya	3
Alanya	1
Mersin	6
Adana	2
Ağrı	2
Gaziantep	3
Diyarbakır	2
Çorum	2
Samsun	2
Trabzon	1

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, izlediği tüm bu vakalar üzerinden vizyonu ve misyonu gereği; transların maruz kaldıkları her türlü hak ihlali, toplumsal dışlanma, damgalanma ve görmezden gelinme koşullarının son bulması; transların insanlık onurunun korunduğu bir toplumsal, ekonomik ve siyasal düzene erişilmesinin sağlanması için ve transların karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara karşı çözüm önerilerini toplumun ve ilgili yetkililerin gündemine taşımak, görünür kılmak; transların çıkarlarına uygun mevzuat ve politikaların geliştirilmesi için savunuculuk faaliyetleri yürütmek, lobicilik yapmak; ve transların maruz kaldıkları hak ihlallerine karşı kapasitelerini güçlendirmek ve çeşitli destek mekanizmalarına erişmelerini sağlamak için çeşitli öneriler geliştirmiştir. Bu öneriler aşağıda yer almaktadır:

ÖNERİLER

Trans kadın seks işçilerine yönelik her türlü damgalanma, ötekileştirme, dışlanma, ayrımcılık ve şiddetin önlenmesi gerekmektedir. Hem trans hem kadın hem de seks işçisi olarak bu grubun üyelerinin her üç kimlik özelindeki haklarının tanınması ve güvence altına alınması zorunludur. Her türlü yasal ve fiili koruma mekanizmasının oluşturulması ve bu mekanizmalara erişimin önündeki engellerin kaldırılması gerekmektedir. Şiddet mağduru olan trans kadın seks işçilerinin ihtiyacını duyduğu her türlü sosyal destek programının ve bu doğrultuda politikaların trans kadın seks işçileri ile işbirliği içerisinde geliştirilmesi önemlidir.

Anayasa ile güvence altına alınan ayrımcılığa uğramama hakkının trans kadınları dahil edecek şekilde düzenlenmesi için Anayasa'nın 10. Maddesi'nin "*cinsel yönelim*" ve "*cinsiyet kimliği*" ibarelerini kapsayacak şekilde değiştirilmesi gerekmektedir.³ Trans kadınlara yönelik ayrımcılık ve nefret suçları ile mücadele edilebilmesi için Hükümet tarafından hazırlanan Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kanun Tasarısı'nın ayırım gözetilmeyecek alanlar bölümüne "*cinsel yönelim*" ve "*cinsiyet kimliği*" ibarelerinin eklenmesi önemlidir. Ulusal mevzuatta ayrımcılıkla mücadele düzenlemelerini "*cinsel yönelim*" ve "*cinsiyet kimliği*" kapsayacak şekilde değiştirilmelidir. Aynı şekilde, yine geçtiğimiz aylarda gündeme gelen Türk Ceza Kanunu'nun ayrımcılığa düzenleyen 122. Maddesi özelinde yapılan ve nefret suçlarının mevcut yasa içerisinde belirginleşmesini sağlayan düzenlemenin "*cinsel yönelim*" ve "*cinsiyet kimliği*" ibarelerini içerecek şekilde düzenlenmesi veya ayrı bir Nefret Suçları Yasası'nın bu ibareleri dahil edecek şekilde hazırlanması önemlidir.

Türkiye hukuk mevzuatına dahil olan bütün yasa, tüzük, yönetmelik ve benzeri metinlerde yer alan ve trans kadınlara yönelik ayrımcı şekilde yorumlanmaya müsait her türlü ibarenin ya net bir şekilde tanımlanması ya da mevzuattan kaldırılması gerekmektedir. "*Türk aile değerleri*", "*milli ve manevi değerler*", "*gelenek ve görenekler*", "*Türk örf ve adetleri*", "*yüz kızartıcı suçlar*", "*genel ahlaka*

³ "Cinsel yönelim" ibaresi eşcinsel ve biseksüelleri ilgilendiren bir ibare olsa dahi, hem yasa yapıcılar hem karar vericiler ve yasa uygulayıcılar tarafından eşcinsel ve biseksüel kimlik ile trans kimlik arasındaki farkın bilinmemesi, yasaların uygulanması noktasında birtakım karışıklıklara sebep olabilmekte ve trans kadınlar "eşcinsel" olarak adlandırılabilmektedir. Dolayısıyla her iki ibarenin de ilgili mevzuata eklenmesi daha bütüncül bir korumanın sağlanması açısından elzemdir.

aykırılık” ve benzeri ifadelerin trans kadın seks işçilerine yönelik ayrımcılığı pekiştirecek şekilde yorumlanmasının önüne geçilmelidir.

Trans kadın seks işçilerine yönelik şiddet meselesinin aynı zamanda bir kadına yönelik şiddet meselesi olduğu bilinciyle hareket edilerek, Avrupa Konseyi’nin İstanbul Sözleşmesi’ne paralel olarak, Hükümet tarafından 2012 yılında hazırlanan Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un “*cinsel yönelim*” veya “*cinsiyet kimliği*” ibarelerini içerecek şekilde ayrımcılık yapılmadan uygulanacağı şeklinde düzenlenmesi gerekmektedir.

Seks işçiliğini düzenleyen mevzuatın seks işçiliğini tümünden suç olmaktan çıkaracak şekilde düzenlenmesi son derece önemlidir. Şu an var olan düzenleyici mevzuat örneği ile çelişen “*fuhsu önleyici*” politikaların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, bir yandan seks işçiliğini yasal olarak tanıyıp düzenleyen devletin, diğer yandan kayıtdışı alandaki seks işçiliği ile mücadele etmeye çalışması hem mevcut mevzuat açısından hem de bu mevzuat üzerinden geliştirilen politika ve uygulamalar açısından birtakım çelişkiler doğurmaktadır. Bu çelişkiler bütünü tüm seks işçilerini mağdur etmektedir.

Seks işçiliğinin suç olmaktan çıkarılması gerekmektedir. Halihazırda mevcut Türk Ceza Kanunu’nda suç olarak tanımlayan seks işçiliği/“*fuhsu*”, her ne kadar bu şekilde tanımlanmasa da, seks işçilerinin çalışmak amacıyla attıkları her türlü adım suç olarak düzenlenmiş veya bu şekilde yorumlanmıştır. Dolayısıyla Türk Ceza Kanunu’nda yer alan ve suç kategorisi içerisinde anılan “*fuhsa teşvik etmek*”, “*fuhsa aracılık etmek*”, “*fuhsa yer temin etmek*” şeklinde tanımlanan fiillerin yasa uygulayıcılar ve yargı organları tarafından seks işçilerini hedef alacak şekilde yorumlanmasına son verilmesi gerekmektedir. Bu ibarelerin net bir şekilde tanımlarının yapılması veya yasadan çıkarılması gerekmektedir. Seks endüstrisinin doğası içerisinde önemli bir yer tutan ve seks işçileri tarafından zaruri görülen “*aracılık etmek*” veya “*yer temin etmek*” gibi fiillerin suç kategorisinde yer almasına, seks işçileri tarafından gerçekleştirilmeleri ve herhangi bir kişi veya grubun istismarına sebebiyet vermemeleri halinde, son verilmelidir.

Bunlara ek olarak, kişilerin bedensel veya ekonomik istismarı amacıyla oluşturulan ve seks işçilerinin bedensel bütünlükleri, ekonomik gelirleri ve yaşam şartları üzerinde tahakküm kuran, bunu da seks işçilerinin rızası dışında gerçekleştiren her türlü kişi ve grupla mücadele edilmesi gerekmektedir. Bu amaçla, Türk Ceza Kanunu’nda yer alan “*aracılık etmek*” veya “*yer temin etmek*” ibarelerinin bu kişi ve grupların suç olarak değerlendirilebilecek fiillerini net bir şekilde tanımlayacak şekilde değiştirilmesi gerekmektedir.

Çocukların ticari cinsel istismarının önüne geçilmesi amacıyla her türlü yasal ve fiili önlemin alınması gerekmektedir. Mevcut Türk Ceza Kanunu’nun ilgili hükümlerinin bu noktada uygulanması son derece önemlidir. Ancak, 18 yaş altı trans kadınların veya diğer çocukların sektör içerisinde yer almasıyla mücadele edilirken, bu kişilerin rızaları ve etkin şekilde bilgilendirilmeleri üzerinden talepleri dikkate alınmalıdır. Bu kişilerin sadece “*mağdur*” olarak nitelendirilmeleri ve “*onların adına*” birtakım mevzuat örnekleri veya politikaların oluşturulması kabul edilemez. Bu kişilerin “*mağdur*” oldukları kadar birer özne olarak da kabul edilmeleri zaruridir. Kişileri sadece rehabilitasyona tabii tutan ancak ihtiyaç ve taleplerinin ne olduğuna dair kendileriyle yapılacak bir değerlendirmeyi önemsemeyen bir yaklaşım kabul edilemez.

İnsan ticareti ile sonuna kadar mücadele edilmesi gerekmektedir. Konu ile ilgili kanun maddelerinin etkin şekilde kullanılması gerekmektedir. Ancak, seks işçiliği ile insan ticareti arasında bir ayrım yapılması ve her iki kavramın aynıymış gibi değerlendirilmemesi önemlidir. Dolayısıyla, insan ticareti ile mücadele olarak lanse edilen ancak seks işçilerini hedef alan her türlü mevzuat ve uygulama örneği ortadan kaldırılmalıdır. Kişilerin tehdit, cebir veya şiddet kullanılarak ve rızaları dışında bedenleri

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

veya emekleri üzerinden çıkar elde etmek isteyen ve bu amaçla her türlü fiili uygulama hakkını kendinde gören her türlü kişi veya grup ile mücadele edilmesi elzemdir. Bu konuda hazırlanacak yasa ve politikaların seks işçilerini hedef alacak şekilde değil, asıl suç fiilini ve faileri ortadan kaldıracak şekilde oluşturulması gerekmektedir.

Mevcut Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Tüzüğü'nün seks işçilerinin ihtiyaçlarını ve hak taleplerini dikkate alarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. 1961 tarihli bir mevzuat örneği ile hala seks işçiliği alanının kontrol altında tutulmaya çalışılması, yukarıda da dile getirildiği gibi seks işçileri özelinde ve toplumsal yapı üzerinde ciddi sıkıntılar doğurmaktadır. Mevzuatın, seks işçiliğini şu an olduğu gibi bir iş biçimi olarak tanınması, seks işçilerinin sosyal güvenlik hakkı, fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik istismar ve şiddetten korunma hakkını ve her türlü ayrımcı muameleden korunma hakkını temel alarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu düzenleme yapılırken, trans kadın seks işçileri de dikkate alınmalı, kayıtlı alanda seks işçiliği yapabilmek için şu an gerekli olan “*pembe kimlik sahibi olma*” şartı ortadan kaldırılmalıdır. Seks işçiliği mevzuatının cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet temelli her türlü ayrımcılıktan uzak şekilde düzenlenmesi son derece önemlidir.

Trans kadın seks işçilerinin seks işçiliği güvenli alanlarda yapabilmeleri için gerekli koşullar oluşturulmalıdır. Geneleve trans kadın seks işçilerinin girişlerinin önündeki engeller kaldırılmalı, diğer alanlarda bu grubun ihtiyaçları temelinde çalışabilecekleri mekanlar tesis edilmelidir. Seks işçiliği yapan trans kadın seks işçilerinin sigortalı, belirli saatlerle sınırlandırılmış ve yıpranma payı dikkate alınmış şekilde çalışması, işçi olarak her türlü hakkının tanınması gerekmektedir. İlgili mevzuat buna müsaade edecek şekilde düzenlenmelidir.

Trans kadınların eğitim ve istihdam alanlarında yoğun ve sistematik şekilde karşılaştıkları her türlü ayrımcılık ile mücadele edilmesi gerekmektedir. Seks işçiliği yapmak istemeyen trans kadınlar için, bu grubun ihtiyaç ve talepleri dikkate alınarak, çıkış stratejileri oluşturulmalıdır. Eğitim hayatları transfobik ayrımcılık pratikleri veya başka sebeplerle sonlandırılmış trans kadınların eğitimlerine devam edebilmeleri için her türlü kolaylığın sağlanması gerekmektedir. Seks işçiliğini bırakmak isteyen trans kadınların emek piyasası özelinde topluma entegrasyon anlamında kapasitelerini güçlendirecek eğitim programlarının gerçekleştirilmesi zorunludur. İstihdam alanındaki ayrımcılıkla mücadele etmek amacıyla sosyal politikalar geliştirilmeli, eğitim programları ile kamu ve özel sektörün konu hakkında farkındalık ve bilincinin artırılması hedeflenmelidir. Hükümet tarafından trans kadınların ihtiyaçlarının istihdam politikalarına dahil edilmesi ve pozitif ayrımcılık pratiklerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Kolluk kuvvetlerinin trans kadınları hedef alan ve taciz eden her türlü uygulamasına son verilmelidir. Trans kadın seks işçilerinin evlerine yönelik baskınlar ve ev mühürlemelerine ve keyfi ve hukuksuz şekilde yazılan idari para cezalarına son verilmesi gerekmektedir. Trans kadınların barınma hakları ve özel hayatlarının gizliliğine saygı duyulmalı, idari para cezaları üzerinden trans kadın seks işçilerini hedef alan ekonomik şiddete son verilmelidir. Trans kadın seks işçilerine yönelik ayrımcı uygulamalarda bulunan ve şiddet uygulayan polisler soruşturulmalı ve failer hakkında gerekli cezalar verilmelidir. Suç işleyen polisleri koruyan her türlü cezasızlık politikasına son verilmelidir. Emniyet birimlerinin trans kadın seks işçilerinin ihtiyaçları ve hassasiyetleri ile temel hakları konusunda eğitilmesi ve bu eğitimlerin sürekli kılınması son derece önemlidir.

Hakim ve savcılarının, trans kadın seks işçilerinin ihtiyaçları ve hassasiyetleri ile ilgili bilgilendirilmesi şarttır. Trans kadın seks işçilerini hedef alan ayrımcılık ve şiddet vakaları özelinde hakim ve savcılarının eğitilmesi, bu grubun temel insan hakları ve hak ihlalleri noktasında farkındalık ve bilinç artırıcı eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir.

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

Trans kadın seks işçilerini hedef alan şiddet eylemleri ve nefret suçlarının faillerinin cezalandırılmasında tarafsız yargılama yapılmalı, failer ceza indirimleri ile ödüllendirilmemelidir. “*Haksız tahrik*” veya “*iyi hal*” indirimleri ile ödüllendirmenin, trans kadın seks işçilerine yönelik yeni şiddet vakaları ve nefret suçları olarak ortaya çıkabileceği unutulmamalıdır.

Trans kadın seks işçilerini hedef alan transfobik ve orospufobik saikli nefret suçlarının bir toplumsal mesele olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Trans kadınlara yönelik nefret suçları ile bir mücadele programının oluşturulması, trans kadın seks işçilerine yönelik nefret suçlarına dair verilerin sürekli şekilde toplanması, raporlanması ve konu özelinde mağdurların ihtiyacını duydukları koruma ve önleme mekanizmalarının oluşturulması son derece önemlidir. Şiddet mağduru trans kadın seks işçileri için özel sosyal destek programlarının devreye sokulması gerekmektedir. Şiddet mağduru trans kadın seks işçilerinin sığınma evlerine alınmalarında yaşanan ayrımcılığa son verilmeli ve aynı zamanda trans kadın seks işçilerinin kendilerini rahat hissedebilecekleri sığınma evleri kurulmalıdır.

Geçmişte şiddet mağduru olmuş veya olmamış yaşlı, engelli, HIV ile yaşayan, uyuşturucu madde bağımlısı, alkol bağımlısı, yoksul, göçmen ve diğer ihtiyaç sahibi trans kadın seks işçilerine yönelik sosyal destek programları oluşturulmalıdır. Bu grubun ihtiyaçlarına göre tasarlanmış misafirhaneler, sağlık merkezleri, rehabilitasyon programları ve benzeri araçlar tesis edilmelidir.

Trans kadın seks işçileri ile birlikte çalışan sivil toplum kuruluşları ile iletişime geçilmeli ve işbirliği olanakları araştırılmalıdır. Trans kadın seks işçileri ile bu gibi sivil toplum kuruluşları aracılığı ile diyaloga geçilmeli, ihtiyaçlar tespit edilmeli ve bu ihtiyaçlara uygun çözümler oluşturulmalıdır. Hükümetin, trans kadın seks işçileri ile çalışan ve projeler üreten sivil toplum kuruluşlarını desteklemesi ve ortak çalışması gerekmektedir.

Hükümetin, trans kadın seks işçilerine yönelik şiddetin önlenmesi ve bu şiddete karşı trans kadın seks işçilerinin korunması amacıyla kamuoyunu bilgilendirme ve farkındalık artırma programlarını oluşturması gerekmektedir. Bu çalışmaların trans kadın seks işçileri ile çalışan sivil toplum kuruluşlarının talepleriyle paralel şekilde yürütülmesi önemlidir.

Medyanın bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşları aracılığı ile trans kadın seks işçilerine yönelik kullanılan olumsuz dil ve yayınların ortadan kaldırılması amacıyla eğitilmesi gerekmektedir. Medya aracılığı ile trans kadın seks işçilerine yönelik yaygın şekilde kullanılan nefret söyleminin failleri gerekli şekilde cezalandırılmalı, takipsizlik kararı ile failer ödüllendirilmemelidir.

Trans kadın seks işçilerine yönelik çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarının alandaki trans kadın seks işçileriyle irtibatını güçlendirmesi, periyodik olarak buldukları il veya başka illerdeki trans kadın seks işçilerinin maruz kaldıkları özeldede şiddet ve genelde başka hak ihlalleri konusunda çalışmalar yapması, diğer illerdeki trans kadın seks işçilerinin kapasitesini güçlendirecek projeler geliştirmesi, sürekli aynı illerdeki deneyim aktarımları üzerinden çalışma yürütülmemesi gerekmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının kendi aralarındaki irtibatsızlık ve kişisel ilişkiler üzerinden oluşan tartışmaların önüne geçilmesi ve bu kuruluşların alandaki ihtiyaca cevap vermeye ve projeler üretmeye odaklanması gerekmektedir. Trans kadın seks işçilerini hedef alan ve grup içi şiddet olarak adlandırılabilir şiddet eylemlerinin sıklığı konusunda çalışmalara ağırlık verilmeli, örgütlenme ve dayanışmanın yolları aranmalıdır. Grup içerisinde gerçekleşen şiddet eylemlerinin görünmez kılınması için çaba harcanması yerine, trans kadın seks işçilerinin fiziksel ve psikolojik güvenliğini ilgilendiren bu konunun daha çok görünür kılınması ve bu sorunun ortadan kaldırılmasına yönelik somut adımlar atılması elzemdir.

KIRMIZI ŞEMSİYE CİNSEL SAĞLIK VE İNSAN HAKLARI DERNEĞİ**ADRES: Meşrutiyet Mah. Konur 2 Sok. 44/8 06640 Kızılay, ANKARA****TEL: 03124192991, 05389734800****WEB: <http://www.kirmizisemiye.org>****E-POSTA: kirmizisemiye@kirmizisemiye.org****SWEDEN****AÇIK
TOPLUM
VAKFI**